

KARIN LEDNICKÁ

TŘETÍ DÍL

ŠIKMÝ KOSTEL

románová kronika ztraceného města

léta 1945–1961

čtou GABRIELA MIKULKOVÁ
a ZBIGNIEW KALINA

KARIN LEDNICKÁ

ŠIKMÝ KOSTEL, TŘETÍ DÍL

čtou GABRIELA MIKULKOVÁ, ZBIGNIEW KALINA

a KARIN LEDNICKÁ

CD 1 7 hodin 50 minut

- 1–3 PROLOG červen 1945
- 4–7 Díl první HALKA 1945
- 8–13 Díl druhý ŽENKA 1945
- 14–17 Díl třetí
WOJTEK 1945–1946

CD 2 7 hodin 36 minut

- 18–20 Díl třetí
WOJTEK 1945–1946
pokračování
- 21–27 Díl čtvrtý ŽENKA 1947
- 28–33 Díl pátý
WOJTEK 1948–1949
- 34–35 Díl šestý
ŽENKA 1949–1950

CD 3 7 hodin 47 minut

- 36–41 Díl šestý
ŽENKA 1949–1950
pokračování
- 42–48 Díl sedmý
WOJTEK 1950–1952
- 49 INTERMEZZO 1952
- 50–56 Díl osmý
ŽENKA 1952–1953

CD 4 7 hodin 39 minut

- 57–58 INTERMEZZO 1953
- 59–61 Díl devátý
JULKA 1954
- 62–65 Díl desátý
WOJTEK 1957

- 66 Díl jedenáctý
JULKA 1958
- 67–70 Díl dvanáctý
ŽENKA 1959–1961
- 71 Díl třináctý JULKA
- 72 **Závěrečné slovo
a poděkování autorky**

Medailonky reálných postav

- 73 Viktor Košťál
- 74 Anna Danielová
- 75 Josef Nogol
- 76 Leopold Bižko
- 77 Ludvík Sobek

- 78 Karel Rotigel
- 79 Alexander Kanczucki
- 80 Józef Stoszek
- 81 Ernest Dostal
- 82 Drahomír Kolder
- 83 Klement Gottwald
- 84 **BONUS – Proces
se záškodníky v OKD
10.–12. 7. 1952**
Rozhlasová reportáž
z hlavního líčení
před Státním soudem
v Ostravě
*Nahrávka z archivu
Českého rozhlasu*

V nahrávkách jsou užity citace z dalších archivních nahrávek ČRo:
Projev Klementa Gottwalda 25. 2. 1948
Projev Klementa Gottwalda k hornickým učňům 10. 7. 1949
Projev Antonína Zápotockého ke Dni horníků 13. 9. 1953
Píseň *Děvčátko z kolonie* (Rudolf Kubín/Josef Sládek) ve verzích:
1974 Dechová hudba Jindřicha Pravečka, 1990 Zlatá muzika Jiřího Eliáška,
zp. Josef Zíma, 2018 Hornická kapela, zp. Oldřiška Honsová, Josef Skopalík

Na fotografii z natáčení Karin Lednická, režisér Radovan Lipus a interpreti Gabriela Mikulková a Zbigniew Kalina

Zvuk, střih, mastering Dominik Budil

Hudební spolupráce Miroslav Tóth | Akordeon Jakub Daniel Kaczmarczyk

Výběr ukázek z archivu ČRo Miloslav Turek

Produkce Bohdana Pfannová, Dana Reichová

Design David Pěch, Diana Delevová, Petra Míková

Ilustrace Kateřina Coufalová, Tereza Rossi

Režie **Radovan Lipus**

*Tuto knihu věnuji lidem,
které nacionalismus, nacismus a komunismus
připravily
o život, domov, kořeny a důstojnost.*

Narubejte nám dostatek uhlí a my vás odměníme iluzí, že jste nejprivilegovanější vrstvou celé společnosti.

Jednou na to zřejmě doplatíte; přemýšlivější z vás ten podvod prohlédnou dříve než ostatní. Nepodlehnu natrvalo opojení z příslibů zářných zítřků a neodolatelných výhod dneška, ale začnou varovně mluvit o podlomeném zdraví, vykořeněných lidech, zničené krajině, znečištěném ovzduší, vyhlazených městech. O porušování bezpečnostních pravidel, které stojí mnoho životů. O pošramocené pověsti tohoto uhelného kraje i jeho lidí, kteří jednou dost možná spadnou ze společenského piedestalu a pak už jejich celoživotní tvrdou a životu nebezpečnou práci nikdo tolik neocení. Právě naopak – mnozí vyčtou horníkům nynější privilegia a přetaví nuceně skrývanou nevráživost v otevřenou zášť.

Z uhelného revíru se stane revír frustrace a křivdy.

Ale tak daleko my teď hledět nechceme, soudruzi.

Zúctování přenecháme těm, co přijdou po nás. Oni ať stanoví konečnou cenu, kterou tento kraj za těžbu uhlí zaplatil a zaplatí.

úryvek z knihy

LIDÉ

Viktor Košťál

18. listopadu 1898 – 26. srpna 1970

Fotografii z rodinného archivu poskytl syn Karel Košťál

Poválečný předseda národního výboru ve staré Karvině se narodil do hornické rodiny ve Slezské (tehdy Polské) Ostravě, v kolonii Na Kamenci. Po vystudování Horní školy nastoupil do práce jako důlní technik. V roce 1929 se oženil s Karlou (roz. Čubovou) a postupně se jim narodily tři děti: Milan (1930–2002), původním povoláním agronom, později technik na několika dolech v Karvině, Karel (1948–2024), povoláním ekonom průmyslu, a Anna (* 1949), která až do odchodu do důchodu pracovala jako dětská sestra.

Z předchozího vztahu měl Viktor Košťál ještě syna Zdeňka (1926 až 1990), který působil jako hlavní in-

ženýr Dolu President Gottwald a ředitel Dolu ČSM, než byl po roce 1968 pro nesouhlas se vstupem vojsk Varšavské smlouvy přeražen do Vědecko-výzkumného uhelného ústavu.

V roce 1925 vstoupil Viktor Košťál do KSČ a psal do dělnického tisku pod přezdívkou Drozdár. Vzhledem ke svému politickému působení začal mít problémy s pracovním uplatněním, a tak v roce 1930 odešel do Berlína, kde mu tamní pobočka podniku Sojuzugol zprostředkovala práci v Sovětském svazu. Během následujících sedmi let působil na Donbasu, v Omsku a Tomsu. Pracoval také jako odborný vedoucí při výstavbě jedné stanice moskevského metra. V roce 1937, tedy v čase krvavých stalinských čistek, si odmítl vzít sovětské občanství a odcestoval domů.

V Československu však přetrvávaly potíže s pracovním uplatněním, a tak s povděkem využil nabídku na zakládání uhelných dolů v severním Íránu. Odvětráním zaplňovaných slojí se mu podařilo zpřístupnit rozsáhlá naleziště kvalitního kamenného uhlí, za což se mu dostalo uznání od členů vládnoucí dynastie Pahlaví.

Naléhali na něj, aby zůstal, ale po podepsání mnichovské dohody neměl Viktor Košťál stání. Nepřijal tedy jejich lukrativní nabídku a vrátil se do okupované vlasti. Nastoupil do Vítkovických železáren, brzy poté začal pracovat v karvinnském Dole Barbora a zapojil se do činnosti východního odboje. Krátce před koncem války byl zatčen gestapem a uvězněn. Z podzemní kobky ho vysvobodila jednotka Rudé armády, jejímž velitelem byl dosazen do funkce předsedy národního výboru v Karvině.

Tento post zastával až do voleb v roce 1946. Usiloval o obnovu města, u centrálních úřadů opakovaně žádal o převedení části konfi-skovaných larischovských podniků (zejména pivovaru) do vlastnictví Karvinné, což by město zbavilo jednostranné závislosti na uhlí. Jednal o tom přímo s Klementem Gottwaldem i s dalšími vysoce postavenými představiteli, ale jeho snahy byly marné. Když pochopil, že o osudu města je už rozhodnuto, na další působení v politice rezignoval. Po vítězných volbách na vlastní žádost odstoupil z funkce a začal pracovat na Dole President Beneš (dříve Jan-Karel, později ČSA).

Tam působil až do doby, kdy byl vystaven vykonstruovanému na-řčení ze zpronevěry lůžkovin z hornické ubytovny, které se mu po-dařilo vyvrátit. Znechucen takovými nízkými praktikami se s celou rodinou odstěhoval do Ostravy, kde přijal nabídku práce z Generálního ředitelství OKD. Tam až do důchodu pracoval jako odborný tlumočník a vedoucí oddělení zahraniční dokumentace (ovládal šest jazyků). ■

Anna Danielová

24. května 1894 – 27. června 1953

V pracovně soleckého domu. Fotografii z rodinného archivu poskytla Jarmila Walterová, praneteř Anny Danielové

Anna se narodila v Brně jako nejstarší ze tří sester Záležákových. Z rodinných důvodů (péče o nemocnou matku) musela odejít z měšťanské školy a rezignovat na sen o studiu učitelského ústavu. Tehdy se však poprvé projevila její nezlomná vůle: coby žačka rodinné školy a frekventantka doplňkových kurzů se zcela samostatně připravila na zkoušky a v roce 1912 byla uznána „způsobilou výuky domácích nauk na školách obecných a měšťanských“. Působila na několika školách, naposledy na měšťance ve Veveří ulici v Brně. V pozůstalosti Anny Danielové nacházíme bezpočet dopisů od vděčných žáků.

Anna se vzdala učitelské profese v roce 1924, když se po dvoutelé známosti provdala za Viléma Daniela, narozeného 26. ledna 1890 v Ivanovicích u Brna. Vilém předtím působil na stavebním odboru brněnského magistrátu a pracoval jako stavbyvedoucí při stavbě Slavkovského památníku, ale poté dostal nabídku k podnikání v Karvině. Přijal, neboť rozvíjející se slezské město skýtalo mnohem větší profesní uplatnění.

Manželé Danielovi se velmi rychle stali elitou města. Jejich stavební firma převzala péči o oba karvinnské kostely, podíleli se na výstavbě desítek soukromých, obecních i báňských budov, stali se hybnou součástí společenského života. Anna stála v čele několika charitativních organizací a za svou činnost obdržela desítky děkovných dopisů nejen od obdarovaných, ale také od vedení města i Olivie Larischové.

Karvinnské působení Danielových násilně přerušil polský zábor v říjnu 1938. Museli se vystěhovat do Ostravy, ale protože většina firmního vybavení zůstala na Těšínsku, jejich možnosti podnikání byly

značně omezené. Vilém nesl nastalou situaci velmi těžce a několik měsíců po začátku německé okupace zemřel na srdeční slabost.

V létě 1945 se Anna vrátila do Karviné, původně s úmyslem jen uspořádat firemní záležitosti a odstěhovat se k rodině do Brna. Neutěšenost poválečných poměrů ji přiměla rozhodnutí změnit. Ujala se distribuce dodávek UNRRA, stanula v čele Červeného kříže, zajišťovala zdravotní a sociální péči pro potřebné, byla sociální a zdravotní referentkou národního výboru a při výkonu této funkce úzce spolupracovala s páterem Nogolem.

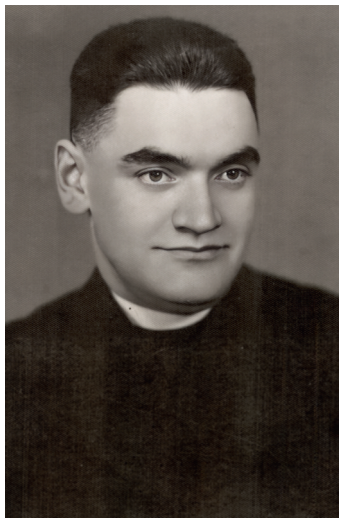
Po únoru 1948 se i jako členka Československé strany lidové udržela ve vedení města, ale její aktivity začaly být postupně omezovány. Při zinscenovaném monstrprocesu s karvinskými duchovními Nogolem a Biškem vyšly najevo její aktivity podporující církev. Anna byla režimem postavena před volbu: buď trestní stíhání, nebo vystěhování z Karviné. Po krátké hospitalizaci se rozhodla pro druhou možnost a přestěhovala se k sestře Františce do Brna. Rodinný dům prodala národnímu výboru za zlomek skutečné ceny; utržená částka představovala její jediné zbylé prostředky na živobytí.

Vážně nemocná Anna Danielová zemřela krátce poté, co ji o tento zbytek financí připravila peněžní reforma.

Dům Danielových stál na desce, takže nepodlehł poddolování. Byl zbořen jako poslední z celé čtvrti v roce 1990. ■

Josef Nogol

6. ledna 1913 – 24. září 1969

Fotografii z rodinného archivu poskytli Jindřiška a Jan Vrtalovi

Páter Nogol pocházel ze zemědělské rodiny, měl šest sourozenců. Obecnou školu navštěvoval v domovských Soběšovicích a na doporučení řídícího Alfreda Halfara se rozhodl pro další studia. Po absolvování reálného gymnázia v Českém Těšíně vstoupil v roce 1931 do kněžského semináře ve Vidnavě, kde již také studoval jeho starší bratr František. Kvůli onemocnění tuberkulózou se Josefovo studium prodloužilo; vysvěcen na kněze byl 12. března 1938, tedy v den anšlusu Rakouska.

Jeho prvním působištěm byl Petřvald, odkud musel po polském záboru Těšínska odejít. Do srpna 1945 působil jako kaplan v dnešním

ostravské městské části Hrušov, poté byl dosazen jako administrátor na farnost v Karvinné. Jelikož tamní farář Biľko odmítl požádat o československé státní občanství, nesměl vést matriky a oddávat – všechny tyto povinnosti připadly Josefu Nogolovi. Zároveň byl jmenován jednatelem charity pro Apoštolskou administraturu Český Těšín a stal se redaktorem časopisu *Slezský katolík*.

Po únoru 1948 Josef Nogol z pověření ordináře Onderka přivázel z biskupské konzistoře pastýřské listy a jiné dokumenty, které pak vlastním přičiněním šířil po farnostech na Těšínsku, Bruntálsku a Jesenicku. S farářem Biľkem inicioval petici za záchranu kostela sv. Jindřicha v Karvinné. Jako člen Československé strany lidové se spolupodílel na aktivitách organizovaných Annou Danielovou pro děti ze sociálně slabých rodin, vyučoval náboženství a mezi mládeží i dospělými farníky byl velmi oblíbený.

Za svou „protistátní činnost“ byl 12. září 1950 odvezen do internačního střediska v Želivě, odtud 27. února 1951 do vyšetřovací vazby v Ostravě a následně 20. července 1951 na Pankrác. Ve zinscenovaném procesu známém jako Unger a spol. byl 18. září 1951 odsouzen Státním soudem v Praze k deseti letům odnětí svobody za velezradu.

Dne 6. srpna 1953 obdržel sdělení, že bude propuštěn na základě amnestie prezidenta Zápotockého. Domů přijel večer 15. srpna 1953. Dopoledne téhož dne zemřela Josefu Nogolovi maminka; bohužel se s ní nestihl rozloučit.

Po návratu neobdržel státní souhlas ke kněžskému působení. Vystřídal celou řadu dělnických profesí v různých průmyslových závodech.

Jeho posledním působištěm tohoto druhu byla funkce údržbáře na brigádnické ubytovně Dolu Antonín Zápotocký. Svůj úděl nesl statečně. Při rozhovoru s bývalými farníky se vyslovil, že „nyní provádí pastorační činnost mezi umyvadly a s hasákem v ruce“.

V říjnu 1964 získal svolení krajského církevního tajemníka k nástupu u Milosrdných sester sv. Karla Boromejského ve Městě Albrechtice. Působil tam jako charitní dělník s pověřením vykonávat duchovenské činnosti.

V té době byl už Josef Nogol ve velmi nedobré zdravotním stavu, převážně v důsledku neléčené choroby z doby uvěznění. Zemřel po dlouhé a bolestné nemoci v opavské nemocnici ve věku 56 let. ■

Leopold Biłko

15. října 1892 – 17. května 1955

Soukromý archiv autorky

Leopold Biłko se narodil do rodiny polského učitele v Konské a absolvoval polské gymnázium v Těšíně. Po maturitě přešel na bohoslovecký seminář ve Vidnavě, kde byl roku 1915 vysvěcen na kněze. Jeho prvním působištěm byla obec Dziedzice u Bielska. Aktivně spolupracoval s polským Společenstvím katolické mládeže, udržoval živé styky s polskou katolickou církví.

V Karvinné byl ustanoven farářem 1. ledna 1939, necelé tři měsíce po obsazení Těšínského Slezska

Polskem. Po začátku německé okupace se Těšínsko stalo součástí Říše. 19. září 1939 byl Leopold Biłko jako mnoho dalších představitelů polské inteligence zatčen a po celou válku vězněn v několika koncentračních táborech. Do Karvinné se vrátil v létě 1945.

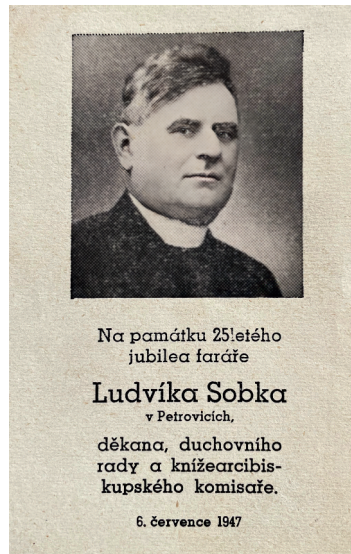
Leopold Biłko i nadále udržoval živé styky s polskou katolickou církví. Pomáhal šířit pastýřské listy a jiné dokumenty, které z pražské biskupské konzistoře přivážel Josef Nogol. Během tzv. Katolické akce se režimu otevřeně vzepřel; příslušníkovi SNB, který ho varoval před čtením dokumentu s názvem *Hlas čs. katolických biskupů a ordinářů věřícímu lidu v hodinách velké zkoušky*, řekl: „Vy jste teď vykonal svou povinnost, já vykonám tu svou.“

Pastýřský list při slavnosti Božího těla nejen přečetl, ale následně také přeložil do polštiny a nechal dopravit do Polska. Ostře se ohradil proti případným pokusům o prezentaci své osoby coby podporovatele Katolické akce. Usiloval o záchranu kostela sv. Jindřicha a ve spolupráci s Annou Danielovou chystal jeho „nezákonnou“ opravu. To vše bylo podnětem k jeho zatčení a internaci v Želivě. 18. září 1951 byl odsouzen Státním soudem v Praze na jeden rok za nezákonné styky s cizinou (ve stejném monstrprocesu jako páter Nogol).

Po propuštění z výkonu trestu v roce 1952 působil jako kooperátor v Jablunkově, Stonavě a Orlové. Kvůli podlomenému zdraví byl v trvalé lékařské péči a každý rok musel absolvovat léčebný pobyt v lázních. Zemřel na infarkt v roce 1955. ■

Ludvík Sobek

15. ledna 1885 – 25. dubna 1950

Soukromý archiv autorky

Ludvík Sobek se narodil jako druhé dítě do rodiny drobného rolníka v Dolních Tošanovicích. Vystudoval literární gymnázium v Místku, odkud přešel na bohoslovecký seminář do Litoměřic. Na kněze byl vysvěcen 17. července 1910.

Po vysvěcení krátce působil v Příchovicích a Hrobči, poté byl dvanáct let českým kaplanem v Liberci. S platností od 1. července 1922 byl ustanoven farářem v Petrovicích u Bohumína. Během velmi krátkého času se stal pevnou součástí vesnického společenství; těšil se velkému uznání a na jeho kázání přijížděli lidé z okolních vesnic. Společně

s petrovickým lékařem Rotigelem a ředitelem školy Kozelkem tvořili elitu, která pozitivně ovlivňovala život v obci.

V roce 1940 byl jmenován děkanem fryštátským. Okupační moc podmiňovala výkon děkanského úřadu zápisem do Německého národního soupisu (tzv. volkslisty), který páter Sobek z donucení přijal. Souběžně s tím podporoval kněží internované v Zásmukách, za což byl knížecí arcibiskupskou konzistoří oceněn tím, že ho v červnu 1947 jmenovala arcibiskupským notářem.

Apoštolský administrátor Onderek si Ludvíka Sobka upřímně vážil, byl si vědom jeho široké obliby mezi farníky a ve všech ohledech ho podporoval. Když před volbami v roce 1946 Zemský národní výbor v Ostravě žádal přeložení Ludvíka Sobka na jinou faru, ordinář František Onderek této žádosti nevyhověl. Petrovice si nadále zachovávaly předválečný ráz: ve volbách roku 1946 skončili v Petrovicích komunisté jako poslední.

Následovala masivní vlna agitace, jejíž součástí byly i pomluvy směřující k páteru Sobkovi. Převládaly mezi nimi především lživé poukazy na jeho domnělou zámožnost a nestřídmý život.

Ve volbách 1948 už i v Petrovicích zvítězili komunisté a vůči oblíbenému faráři vyvíjeli stále tvrdší nátlak: pomluvy nabraly na intenzitě a vzápětí po nich bylo v zájmu „veřejného prospěchu“ vyvlastněno farní pole o rozloze tři hektary. Od tzv. Katolické akce na faru pravidelně docházela dvojice místních komunistických agitátorů, kteří se faráře snažili přesvědčit, aby začal spolupracovat s režimem. První vážné varování pro pátera Sobka přišlo 14. září 1949, kdy ho

Státní bezpečnost zatkla pro pobuřování proti státu. Petrovičtí občané ještě téhož dne uspořádali demonstraci za jeho propuštění. Z ostravské vazební věznice se Ludvík Sobek vrátil po několika týdnech psychicky zlomený a vážně nemocný. Začal se bát lidí a z fary téměř nevycházel.

Nátlak sílil a vyvrcholil 25. dubna 1950, kdy byl po návštěvě místních agitátorů a dalších nikdy neidentifikovaných osob Ludvík Sobek nalezen v oprátce na okně své pracovny. Přivolaný doktor Rotigel, blízký farářův přítel, konstatoval jako příčinu smrti srdeční selhání, zatímco oficiální místa vydala zprávu o sebevraždě (což je v případě katolického kněze naprosto absurdní, proto od této teze StB brzy upustila). Případ nebyl nikdy vyšetřen, což zavdalo podnět k rozšíření množství nepodložených a mnohdy i zcela bizarních spekulací a fám, které dodnes bohužel pronikají i do médií.

S jistotou lze naopak říct, že Ludvík Sobek byl velmi vážený a Bohu oddaný člověk, který se stal obětí komunistických represí a útlačů. ■

Karel Rotigel

12. září 1893 – 12. ledna 1979

Fotografii z rodinného archivu poskytla paní Brigita Votková, vnučka

Narodil se do zemědělské rodiny na Šumbarku, měl tři sourozence. Vystudoval reálné gymnázium v Těšíně a před první světovou válkou nastoupil na vídeňskou medicínu. Během přerušných studií pracoval v lazaretu, po válce a vzniku samostatného Československa pokračoval ve studiu medicíny na Univerzitě Karlově. V té době se seznámil s Alžbětou Staudtovou, rodáčkou z Královských Vinohrad; svatbu měli 5. února 1921.

Po absolutoriu se doktor Rotigel se svou ženou odstěhoval zpátky do rodného kraje a začal působit jako praktický

lékař v Petrovicích. Přibližně ve stejné době přišel do vesnice nový farář Ludvík Sobek a oba muži navázali celoživotní pevné přátelství. Společně s řídícím Kozelkem představovali trojici, která se těšila velké úctě a významně ovlivňovala dění v Petrovicích. Doktor Rotigel byl předsedou Červeného kříže v Petrovicích, činovníkem Lékařské společnosti J. E. Purkyně – a především lékařem, kterému nebylo zatěžko vstát uprostřed noci a jít za potřebným pacientem.

Manželům Rotigelovým se v roce 1925 narodila dcera Alžběta řečená Lilo a v roce 1930 Markéta. Celá rodina se roku 1930 přihlásila k německé národnosti; v roce 1941 byl MUDr. Rotigel okupačními úřady vyzván, aby se nechal zapsat do Německého národního soupisu (tzv. volkslista), jinak mu neumožní provozovat lékařskou praxi. Podvolil se a během války v rozporu s tehdejšími právními předpisy léčil i pacienty polské národnosti, za což mu hrozila okamžitá deportace do koncentračního tábora.

O národní spolehlivost si zažádal v září 1945, v řádu dní mu bylo vyhověno s odkazem na „obětavý lékařský výkon a lidumilnost“. Přesto v téže době někdo Rotigelovým vypálil dům; následně byla nepoškozená část vyrabována.

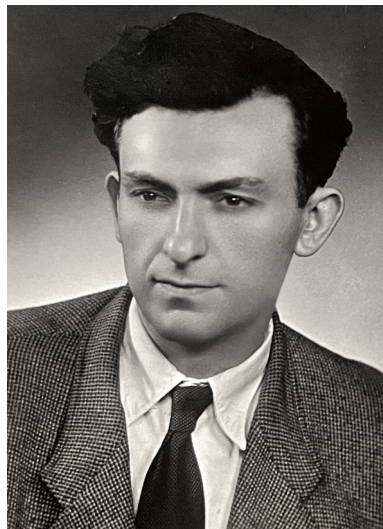
Rotigelovi doma dál mluvili německy (doktor ale samozřejmě ovládal i češtinu, polštinu a místní dialekt). Zůstali v Petrovicích, našli si náhradní bydlení a doktor Rotigel nadále poskytoval zdravotní péči nejen pro domovskou obec, ale i pro široké okolí (byl majitelem prvního automobilu v Petrovicích, takže mohl za pacienty dojíždět i na větší vzdálenosti).

Po únoru 1948 byl odvolán z čela zdravotní komise při národním výboru. Když se v listopadu 1949 vrátil z vězení ve zuboženém zdravotním i psychickém stavu farář Sobek, doktor Rotigel o něj pečoval a snažil se mu být oporou po všech stránkách. Tragická smrt blízkého přítele ho zdrtila; jakožto jediný lékař ve vsi byl přivolán k posmrtnému ohledání a jako příčinu smrti určil srdeční selhání. Po sepsání protokolu se zhroutil.

Lékařskou praxi provozoval až do odchodu do penze. ■

Alexander Kanczucki

1. ledna 1920 – 13. února 1949

Fotografii z rodinného archivu poskytly dcery Barbara Wostrá a Věra Kanczucká

Alexander Kanczucki se narodil do rodiny respektovaného důlního technika Artura Kanczuckého. Jako jediný syn z pěti dětí byl předurčen, aby navázal na celoživotní práci svého otce. Ten pracoval na Dole Doubrava od roku 1932 až do října 1938, kdy se rodina po polském záboru musela vystěhovat do Hrušova, dnes městské části Ostravy.

Alexander nastoupil v roce 1939 ke studiu na Vysoké škole báňské v Příbrami. Po pohřbu Jana Opletala byl zatčen a vězněn na Pankráci; pro nízký věk ho gestapo propustilo. Po zavření vysokých

škol nastoupil na chemickou průmyslovku a se spolužáky založil firmu Metalotechna, v níž vyráběli slitiny pro zubní protetiku a také výbušniny pro odboj.

Na začátku války se Alexander seznámil s Miloslavou Malinovou, sňatek uzavřeli 18. července 1942 v pražském kostele sv. Ludmily. Narodily se jim tři dcery: Alexandra (1943), Věra (1944) a Barbara (1947).

Po opětovném otevření vysokých škol se Alexander vrátil ke studiu Vysoké školy báňské v Příbrami. Studium ukončil ve zkráceném termínu v lednu 1946 a v únoru se s titulem báňského inženýra stal zaměstnancem Dolu Doubrava, který rodině Kanczuckých poskytl závodní domek kousek od šachty.

Ve stejné době začal Alexander pracovat společně se svým otcem na knize *Systematika v hornictví*, která by zlepšila organizaci práce a urychlila zavádění mechanizace. Kniha vyšla až po Alexanderově smrti a byla přeložena do několika jazyků.

V roce 1948 vstoupil Alexander do KSČ, aby mohl snáze prosazovat změny v hornictví. Byl typickým idealistou té doby, přesvědčeným o správnosti komunistických myšlenek.

V lednu 1949 byla Alexanderovi Kanczuckému ředitelem Dolu Doubrava svěřena problematika sloj Hubert, která musela být krátce před tím dočasně uzavřena pro vysoký výskyt metanu. Přestože Kanczucki opakovaně upozorňoval na nebezpečné podmínky, těžba pokračovala, aby mohl být splněn plán. Sám těžbu zastavit nemohl, protože ho k tomu neopravňoval tehdy platný horní zákon.

12. února 1949 došlo k výbuchu, po kterém ze sloje Hubert nevyfáralo devatenáct horníků. Ráno následujícího dne dostal Alexander Kanczucki se čtyřmi dobrovolníky svolení, aby sjeli dolů a pokusili se zjistit, jestli někdo z oněch devatenácti havířů není stále naživu. Při následném výbuchu zahynuli i oni. Alexanderův otec Artur po této události inicioval a prosadil změnu horního zákona.

Členové záchranné čtyři byli vyznamenáni in memoriam čestným titulem Hrdina práce. Miloslava Kanczucká zůstala sama se třemi malými dcerami. Dostala vdovský důchod ve výši 800 Kč a 180 Kčs na každé dítě. Děti obdržely finanční příspěvek, který byl vázán na účet ve spořitelně. Za peněžní reformy v roce 1953 byl vklad znehodnocen. ■

Józef Stoszek

21. listopadu 1903 – 26. března 1980

Po návratu z vězení. Fotografie byla použita na závodní legitimaci; v rohu je patrná část razítka s nápisem Velkodůl 1. máj.

Fotografii poskytla paní Žofie Stoszková, vdova po Oldřichu Stoszkovi

Józef Stoszek se narodil do polské hornické rodiny v Karwině, jeho otec i bratři pracovali na šachtách. Po obecné škole nastoupil do polského gymnázia v Orlové, ale studium předčasně ukončil a stal se zaměstnancem Dolu Pokrok v Petřvaldu. V roce 1928 si doplnil odborné vzdělání na Horní škole v Ostravě a po jejím dokončení začal pracovat jako důlní technik na Dole Barbora v Karvině.

V roce 1927 se oženil s Helenou, rozenou Miczkovou, a v roce 1931 se jim narodil jediný syn Oldrzych, po válce přejmenovaný na Oldřicha.

Józef Stoszek byl své práci naprosto oddaný a těšil se respektu nadřízených i spolupracovníků. Několikrát byl vedením dolů z východní části revíru přizván k poskytnutí odborného poradenství; za zásluhy a obětavost byl několikrát oceněn.

S platností od 1. listopadu 1951 byl jmenován vedoucím větrání na Dole Barbora, což je jedna z nejodpovědnějších funkcí. Jelikož v té době byl chod šachty zcela podřízen plnění pětiletého hospodářského plánu, stáli všichni technici před nesnadnou volbou: buď nedodržovat bezpečnostní předpisy, nebo riskovat obvinění ze sabotáže.

I Józef Stoszek stál opakovaně před touto volbou. Když v listopadu 1951 dostal příkaz postavit hráze, aby nedošlo ke vznícení záparu, odložil splnění požadavku ze dvou důvodů – jednak proto, že nejprve bylo nezbytné dokončit novou větrní třídu, jednak proto, že nechtěl zazdíť zařízení a materiál, které se na tom místě nacházely (aby se vyhnul obvinění z neodpovědného nakládání s majetkem). Toto zdržení se bohužel stalo jednou z příčin důlní tragédie, při níž 18. prosince 1951 zahynulo dvanáct záchranářů (třináctý podlehl následkům zranění později).

Tragédie na Barboře byla poslední, která posloužila ke zinscenování monstrprocesu s důlními techniky. Jejich odsouzením chtěl režim dokázat, že úmyslně sabotovali, poškozovali národní hospodářství a jsou faktickými viníky všech tragických neštěstí v uplynulých letech. Józef Stoszek byl zatčen 11. ledna 1952 jako předposlední z devíti techniků.

Zpočátku byli vyslýcháni v Ostravě, kde stále trvali na své nevině. Z tohoto důvodu byli převezeni do Ruzyně, kde v té době působila sku-

pina sovětských poradců při přípravě procesu s Rudolfem Slánským. Obvinění technici byli vystaveni mučení, bití, hladu, nedostatku spánku (pozdější Stoszkova stížnost na kruté zacházení byla zamítnuta jako neodůvodněná). Postupně podléhali a k soudnímu přelíčení odjížděli s namemorovanými výpověďmi, v nichž se až na drobné výjimky plně doznávali ke všem skutkům, ze kterých byli obviněni.

Proces byl zahájen 10. července 1952 v Ostravě a trval tři dny. Prokurátor Eichler žádal tři tresty smrti – pro Václava Žaluda, Josefa Herela a Józefa Stoszka. Předseda senátu Kepák vyhověl v prvních dvou případech; u Józefa Stoszka byl verdikt změněn na doživotí. Ve zdůvodnění rozsudku je to ovšem jen poněkud zmatečně konstatováno, nikoli vysvětleno.

Za Józefa Stoszka se otevřeně postavili havíři z karvinských šachet – nejprve vypískali prokurátora Eichlera, který jim přijel referovat o průběhu procesu; v roce 1954 sepsali petici na Stoszkovu podporu.

Rozsudky smrti nebyly naštěstí vykonány a po sérii odvolacích řízení byly všechny tresty sníženy. Józef Stoszek byl propuštěn v roce 1959, vrátil se do Karviné, nastoupil jako řadový pracovník na Důl Barbora (tehdy 1. máj) a v rozporu se svými dřívějšími zvyky začal každou neděli chodit do kostela sv. Petra z Alkantary.

Jeho syn Oldřich byl po žloutence, kterou opakovaně prodělal v táborech PTP, v invalidním důchodu a dostal modrou knížku. Staral se o matku; teprve po otcově návratu z vězení navázal známost a v roce 1962 se oženil se Žofií Wojnarovou. Z manželství Oldřicha a Žofie se narodily dvě děti, Lenka a Oldřich.

Krajský soud v Ostravě v květnu 1966 zrušil v celém rozsahu rozsudek Státního soudu z roku 1952 i všechny rozsudky navazující. K nevině nespravedlivě odsouzených se však soud vůbec nevyjádřil ani nevyslovil politování. ■

Učitelský sbor školy na Novém Jorku, 1947

Ve spodní řadě pátý zleva ředitel (po únoru 1948 řadový učitel) Antonín Mamula. V horní řadě první zleva Ladislav Čížek, učitel biologie a vedoucí školního pěveckého sboru. Čtvrtý zleva páter Josef Nogol, který ve zdejší škole až do svého zatčení vyučoval náboženství.

Fotografii z rodinného archivu poskytli Hilda a Jiří Bobrekovi

Ernest Dostal

20. října 1935 – 2. února 2007

Výlet do Krakova s řadovými sestrami z Bílé Vody na konci šedesátých let. Uprostřed stojí kardinál Wojtyła, pozdější papež Jan Pavel II., Ernest Dostal je napravo od něj. Oba muži celoživotně udržovali přátelské styky.

Fotografii poskytla paní Miriam Dostalová, dcera

Ernest Dostal se narodil jako druhé nejmladší z pěti dětí manželů Anny a Józefa Dostalových. Ve škole ho nejvíce zajímal dějepis a zeměpis, od raného dětství snil o dobrodružném životě a Jižní Americe. Po dokončení polské školy se přihlásil na průmyslovku. Škola ho nebavila, výsledky měl nevalné, a tak po prvním ročníku studium ukončil a nastoupil k Československé plavbě labsko-oderské, kde si chtěl splnit svůj námořnický sen. Skutečnost ho velmi zklamala. V Hamburku zvažoval emigraci, ale tu mu vymluvil kapitán.

Dostal se vrátil do Československa a rozhodl se pro docela jinou cestu: doplnil si maturitu a nastoupil do kněžského semináře. Na kněze byl vysvěcen 22. června 1958 v Litoměřicích. Jeho prvním působištěm bylo nově vybudované socialistické město Havířov; v roce 1959 se stal kaplanem v Karviné 2 – Dolech. Bydlel i sloužil v Nové kapli u Otipky, kterou si karvinští farníci zřídili v bývalém hostinském sále náhradou za zbořený kostel sv. Jindřicha.

Na začátku 60. let navázal Ernest Dostal vztah s Brigitou Spustovou (1935–2000), ze kterého se v listopadu 1962 narodila dcera Miriam. Část farníků to přijala, ale na Apoštolskou administraturu v Českém Těšíně začaly docházet stížnosti a výzvy k Dostalovu odvolání.

V roce 1963 utonul v nově vybudované Těrlické přehradě Ernestův mladší bratr Adolf. Téhož roku byla páteru Dostalovi svěřena farnost v Černé Vodě na Jesenicku, k níž přináležela také Stará Červená Voda. Do nového působiště s ním přijela i Brigita, která byla představena jako hospodyně, a půlroční Miriam, která byla vydávána za dceru tragicky zesnulého bratra Adolfa. Brigita si u ONV Jeseník podala žádost

o změnu příjmení na Dostálová a této žádosti bylo dne 10. února 1964 vyhověno.

Ernest Dostal ve svém novém působišti inicioval a prosadil opravu obou kostelů; zasadil se také o „zdůstojnění“ starých německých hrobů. Sloužil německé mše pro neodsunuté Němce i pro Němce vysídlené, kteří stále častěji přijížděli navštívit svůj někdejší domov. V opravených kostelech měl páter Dostal plno, vně kostelů celou řadu nepřátel.

Jeho partnerský vztah, otcovství a jakási celková nekonformnost vedly až k tomu, že ve druhé polovině 60. let sepsal jiný farář „žádost o laicizaci“, v níž zfalšoval podpis Dostalův i ordinářův, a odeslal ji do Vatikánu. Žádosti bylo 10. srpna 1970 vyhověno; předmětný přípis byl předán osobně kardinálu Tomáškovi. V té době už Ernest působil na faře v Lipové-lázních. Přípis odmítl převzít a pod přísahou prohlásil, že o laicizaci nikdy ne žádal. Kardinál Tomášek následně sdělil, že to bere na vědomí, a „dekret se tedy neprovede“.

Souběžně vedl Ernest Dostal boj s úřady o záchranu kostela v Lipové-lázních, ohroženého nedalekým kamenolomem. V souvislosti se zfalšovanou žádostí o laicizaci vykonal cestu do Říma, kde se mu dostalo osobní audience u papeže. Pavel VI. mu poskytl duchovní i finanční podporu, za niž si Dostal pořídil vůz, aby se mohl snáze pohybovat ve složitém terénu Jesenicka. I nadále udržoval živé styky s polskou katolickou církví, zejména s vratislavským arcibiskupem (a pozdějším kardinálem) Bolesławem Kominkem a kardinálem (a pozdějším papežem Janem Pavlem II.) Karolem Wojtyłą. Za poslední jmenovaným vykonal cestu do Krakova s řádovými sestrami z Bílé Vody (viz fotografie).

V roce 1975 byl přeložen zpět do rodného regionu, konkrétně na farnost v Doubravě, která vzhledem k masivnímu poddolování skomírala. Zde se znovu setkal se svým někdejším představeným, karvinským farářem Ferdinandem Otevřelem, který byl členem Pacem in terris, sdružení katolických duchovních otevřeně kolaborujících s komunistickým režimem. Otevřel se pokoušel Dostala přemluvit ke vstupu do této organizace s poukazem na četné výhody, které to přináší, ale Dostal rezolutně odmítl.

Po vzniku Solidarity se aktivně zapojil do podzemního hnutí. V Gdaňsku se sešel s Lechem Wałęsą a během následujících let převážel přes hranice různé dokumenty a tiskoviny (využíval svého kněžského stavu a přecházel přes Starý Bohumín nebo Krnov s vysvětlením, že jde vykonávat kněžské povinnosti).

V roce 1988 odešla Brigita Dostálová do důchodu a namísto ní na faru coby administrativní pracovnice nastoupila dcera Miriam, absolventka polského gymnázia v Orlové-Lazech s praxí v ostravské pobočce České státní pojišťovny.

Po odchodu faráře Otevřela nakrátko převzal farnost Karviná 2 – Doly Zigmund Farník, ale vydržel pouhé dva měsíce. Hlavním důvodem bylo to, že na kostel sv. Petra z Alkantary byl za Otevřelova farářování vydán demoliční výměr a Farník nechtěl být tím, za jehož působnosti bude kostel zbořen.

Farnost Karviná 2 – Doly po něm převzal Ernest Dostal (od 1. září 1990) a jako administrativní pomocníci s sebou opět přivedl dceru Miriam. Navzdory změně režimu nadále trval tlak na zboření kostela;

demolici prosazoval nejen karvinský národní výbor, ale i tehdejší olomoucký biskup. Ernest Dostal se v duchu svého celoživotního přesvědčení rozhodl kostel zachránit.

Dá se říct, že na začátku 90. let vedl boj proti všem. Po desetiletích komunistické devastace bylo území staré Karviné vnímáno jako bezcenný prostor, kde zkrátka vládne OKD a kde nemá cenu nic zachraňovat ani zachovávat. I v církvi se ozývaly hlasy, že vynakládané úsilí je marné, protože o zboření kostela už bylo rozhodnuto a nedá se s tím nic dělat. Jediný člověk, jenž Dostalovi poskytl podporu, byl Ivan Dejmál, budoucí ministr životního prostředí, který byl při osobní návštěvě stavem věcí upřímně zděšen a rozhodl se za kostel i rekultivaci zničeného okolí intervenovat.

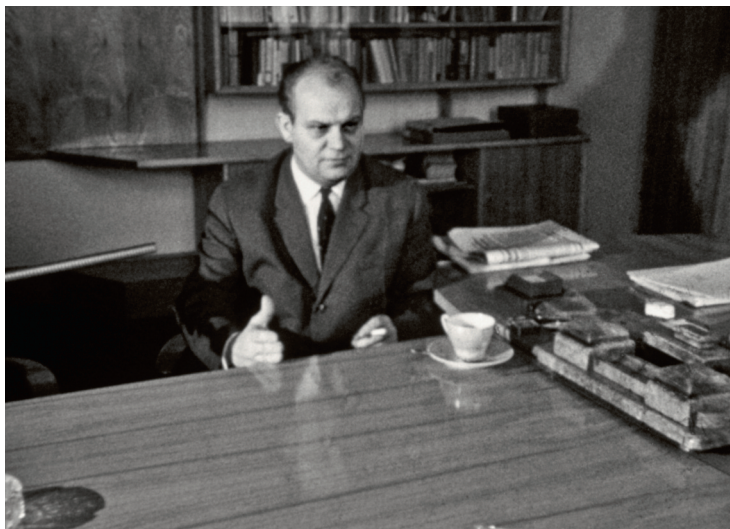
Pátera Dostala stál ten letitý boj nezměrné úsilí a zdraví. Čelil pomluvám, aroganci, intrikám, urážkám i snahám o odvolání, ale vytrval. Po-dařilo se mu dosáhnout zrušení demoličního dekretu a v roce 1995 byl kostel opraven a slavnostně znovu vysvěcen biskupem Josefem Hrdličkou.

Páter Dostal slavil vítězství, ale roky dohadování se na něm silně podepsaly. Znovu se výrazně zhoršil jeho zdravotní stav, stal se vznětlivým a nedůvěřivým. Další velkou ranou pro něj byla náhlá smrt Brigity v roce 2000. Ve farnosti Karviná 2 – Doly působil do 31. října 2006, kdy ze zdravotních důvodů odešel do důchodu.

Zemřel 2. února 2007 a je pochován na hřbitově u kostela sv. Petra z Alkantary, který zůstal stát jen díky němu. ■

Drahomír Kolder

29. prosince 1925 – 20. srpna 1972

*Na záběru z filmu Spříznění volbou, režie Karel Vachek, rok výroby 1968.
Fotografii poskytl Národní filmový archiv*

Narodil se do dělnické rodiny v Heřmanicích, dnes městské části Ostravy. Po absolvování povinné školní docházky nastoupil v roce 1940 na Důl Doubrava, kde až do konce války pracoval jako havíř.

V roce 1945 vstoupil do KSČ a od samého začátku si nekompromisně budoval politickou kariéru. Během jediného roku se stal činovníkem Okresního výboru Svazu české mládeže a také Okresního výboru KSČ. V letech 1948–1950 byl vysoce postaveným pracovníkem oddělení průmyslu na Krajském výboru KSČ.

Na přelomu let 1948 a 1949 jako nadějný stranický kádr přemlouval a uplácel své bývalé spolupracovníky z Dolu Doubrava, aby nastoupili k práci do zaplynované sloje Hubert, přestože věděl, jakému nebezpečí je tím vystavuje. Tragédie si vyžádala dvacet čtyři lidských životů. Při pozdějším vyšetřování se Kolder s notnou dávkou cynismu tvrdě dožadovatel potrestání viníků.

Už jako vedoucí tajemník Okresního výboru KSČ se aktivně zapojil do příprav zinscenovaného monstrprocesu s devíti důlními techniky, při němž padly dva rozsudky smrti. Ovlivňoval svědky, aby jejich výpovědi doložily tvrzení obžaloby, že obvinění se úmyslně dopustili sabotáže se záměrem poškodit socialistické hospodářství.

Kolderova stranická kariéra začala po procesu stoupat ještě strměji. Jako čerstvý absolvent dvouletého studia na Vysoké škole politické se v roce 1954 stal vedoucím oddělení na Ústředním výboru KSČ, v roce 1958 vedoucím tajemníkem KV KSČ, v roce 1962 byl zvolen členem předsednictva ÚV KSČ a stanul v čele stranické komise, která se měla zabývat rehabilitacemi komunistů stíhaných během stalinských čistek.

V roce 1968 byl jedním ze signatářů tzv. zvacího dopisu, který předcházel invazi vojsk Varšavské smlouvy. Společně s Vasilem Biľakem byli jedini, kteří nehlasovali pro rezoluci odsuzující vpád vojsk do ČSSR.

Bezprostředně po invazi byl Kolder dočasně odstaven z funkcí, ale po nástupu normalizace se znovu stal poslancem a ministrem – předsedou Výboru lidové kontroly.

Za celoživotní zásluhy o budování socialismu byl odměněn Řádem práce a zemřel v předvečer čtvrtého výročí vpádu vojsk Varšavské smlouvy. ■

Klement Gottwald

23. listopadu 1896 – 14. března 1953

Při slavnostním výkopu „nového hornického sídliště“, tedy pozdější městské části Karviná 6 – Stalingrad. Reprodukce z publikace Příspěvky k dějinám KSČ na Karvinsku vydané OV KSČ Karviná v roce 1986

Prvního dělnického prezidenta Klementa Gottwalda není třeba představovat. Za pár slov však stojí jeho působení na Karvinsku. Svůj první proslov ve východní části uhelného revíru pronesl 15. února 1930 v Orlové, následující den promluvil v Karvině. Z dvaceti tisíc obyvatel přišly na shromáždění dvě stovky, které pozdravil slovy: „Horníci, kamarádi!“

Četnost jeho příjezdů na Karvinsko zesílila po válce; tehdy k obvyklým tématům přidal také řešení národnostní otázky, problematiku volkslistařů a ozdravení šachet po německém rabování.

Na rozdíl od zástupců demokratických stran Národní fronty se Gottwald velmi rychle zorientoval ve specifikách tohoto regionu a všech svých znalostí pragmaticky využil při získávání volebních hlasů pro komunisty v květnu 1946.

Prvního povolebního tábora lidu se 25. srpna 1946 zúčastnilo více než deset tisíc lidí. Téhož dne provedl Gottwald slavnostní výkop „nové hornické kolonie“ – tedy dnešní Karviné 6 (viz foto) a byl po něm přejmenován Důl František v obci Horní Suchá.

Díky jeho úsilí (iniciovanému a podporovanému Moskvou) byla v březnu 1947 podepsána *Smlouva o přátelství a vzájemné pomoci mezi Československou republikou a Polskou republikou*. Vzápětí byl z podnětu Poláků žijících na Těšínsku uzavřen dodatkový protokol, který zaručoval „možnosti národnostního, politického, kulturního a hospodářského rozvoje (školy, spolky, družstva...)“. Právě tyto garance se staly významným předvolebním trumfem komunistů v roce 1948. Gottwaldova politická prozíravost slavila úspěch: pro komunisty hlasovala významná část Poláků na Těšínsku, a to nejen na základě ideologického souznění, ale také v zájmu udržení národní identity.

Se svým karvinským působením se Gottwald rozloučil velkolepě – na Dni horníků 10. září 1950, kterého se zúčastnilo čtvrt milionu lidí z celé republiky.

Po tomto datu už prezident Gottwald na Karvinsko nepřijel. Svou zdejší misi zjevně považoval za skončenou.

Stará Karviná se začala bortit v důsledku masivního poddolování. ■

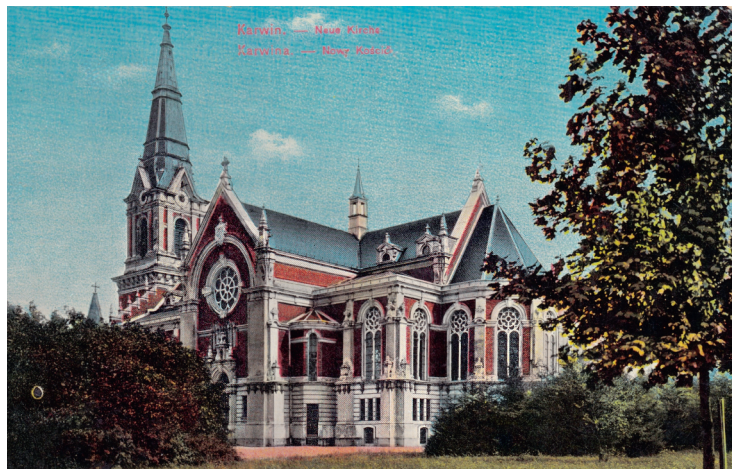
MĚSTO

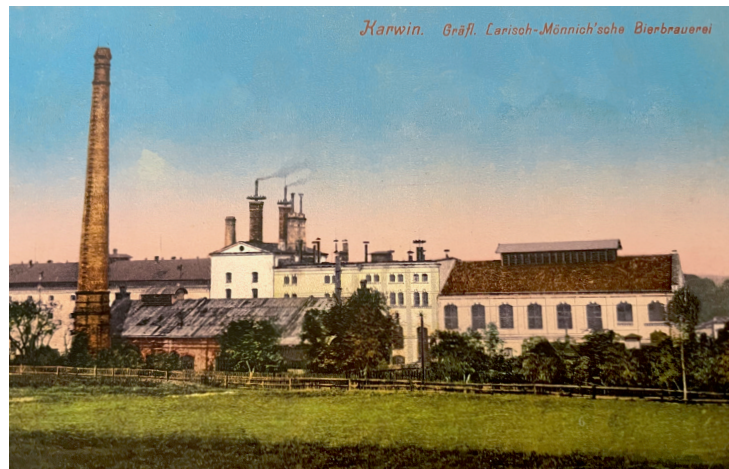
Střed původní Karviné na pohlednici z roku 1910. Kostel sv. Petra z Alkantary v podobě, kterou získal v poslední dekádě 19. století, kdy byla původní barokní věž snížena a zpevněna hrázděním. Z tohoto pohledu je patrné, na jak vysokém kopci kostel původně stál. Dobová pohlednice ze soukromé sbírky autorky

Sídelní zámek rodu Larisch-Mönnich v Karviné-Solce, postavený v 70. letech 19. století; konečnou podobu, zachycenou na dobové pohlednici, získal v roce 1905. Dobová pohlednice ze soukromé sbírky autorky

*Kostel svatého Jindřicha v Karviné-Solce, navržený architektem Bohuslavem Černým. V 90. letech 19. století jej postavil Hugo Königsberger; do kostela se vešly čtyři tisíce věřících.
Dobová pohlednice ze sbírky Jana Polakoviče*

*Pivovar v Karviné-Solce, podnikatelská chloubu rodu Larisch-Mönnich. K vaření piva byla užívána voda z místního pramene Stříbrňačka; Larischové velmi dbali na to, aby při výrobě užívali nejmodernější technologie a prvotřídní suroviny.
Dobová pohlednice ze soukromé sbírky autorky*

Rozpuklý kostel svatého Jindřicha. Za zničenou stavbu nebyla církev odškodněna vůbec, za pozemky o celkové výměře 2 989 metrů čtverečních obdržela v roce 1986 finanční náhradu ve výši 1 196 Kčs.

Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná

Sutiny po odstřelení věže sv. Jindřicha v únoru 1961. Část inventáře převezli farníci do Nové kaple u Otípk, zbytek zařízení byl deponován v poutním kostele Maria Hilf u Zlatých hor. V současnosti je hlavní oltář v kostele sv. Štefana Uhorského v Orechovém, dnes části Trenčína, varhany v kostele sv. Petra a Pavla v Albrechticích u Českého Těšína, kazatelna a oltář Nejsvětějšího srdce Ježíšova v kostele sv. Štěpána ve Francově Lhotě. Křtitelnice ze svatého Jindřicha je deponována ve skladu farnosti Karviná.

Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná

*Bývalý sídelní zámek Larischů v Karviné-Solce, přebudovaný v letech 1947–1950 firmou Daniel, vdova na Dům zdraví.
Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná*

*Demolice bývalého zámku a Domu zdraví v roce 1953.
Fotografie ze sbírek Muzea Těšínska*

*Kolárova, dříve Radniční ulice v roce 1952. K propadu došlo přes noc podobně jako v nedalekém pivovaru a na celé řadě dalších míst.
Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná*

*Poddolovaný dům s poškozeným základovým zdívem a podpěrami proti zborcení vychýlených zdí. Stejným způsobem se uvnitř domů podpíral také nábytek, kterému na nakloněné podlaze hrozilo převržení.
Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná*

*Demolice pivovaru, někdejší larischovské chlouby. V dubnu 1953 se propadlo nádvoří, následující den byl provoz zastaven a o měsíc později proběhl poslední výstav. V pozadí ční věž kostela sv. Jindřicha, který podlehl poddolování o několik let později.
Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná*

*Vodní plocha po propadlém pivovaru. Vpravo zbytek zdiva spořitelny, vlevo vyvýšený násep pod kolejemi Ostravsko-karvinské lokální dráhy přibližně v místě, kde stávala zastávka Pivovar.
Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná*

Proud kalové vody z Elektrárny IX. sjezdu KSČ zaplavující oblast pod nově vystavěnými dřevěnými, tzv. finskými domky neboli fiňoky, v karvinské části Solca.

Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná

Karvinská radnice postavená v roce 1908 čeká na vykonání demoličního výměru jako poslední z výstavných budov centra Karviné (fotografie z roku 1962).

Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná

*Náměstí Budovatelů v nově vystavěné Karviné 6 – Stalingradu. Vpravo bytové domy s obchody a parkovou zónou, vzadu budova zvaná Osmistovka, později Předvoj, která sloužila jako kasárna PTP, později jako brigádnická ubytovna. Tato část města je v současnosti vyloučenou lokalitou.
Dobová pohlednice ze soukromé sbírky autorky*

*Třída Klementa Gottwalda, hlavní tepna nového socialistického města Havířov. Město bylo založeno v roce 1955 jako moderní sídliště pro pracovníky v těžebním a hutním průmyslu. Prudce se rozvíjelo: za pouhých patnáct let už mělo více než 80 000 obyvatel.
Dobová pohlednice ze soukromé sbírky autorky*

*Kostel svatého Petra z Alkantary v roce 1993, vlivem poddolování zničený, propadlý o víc než třicet metrů a vychýlený o 6,8 stupně, tedy mnohem více než šikmá věž v Pise. V této době vrcholilo úsilí faráře Ernesta Dostala o jeho záchranu. Kostel byl v následujících dvou letech opraven firmou Forti za použití unikátní metody; opravu financovaly Důl Darkov a Důl ČSA.
Fotografie ze sbírek Státního okresního archivu Karviná*

*Kostel svatého Petra z Alkantary v roce 2023; v pozadí těžní věže bývalého Dolu Gabriela, kolem čerstvě zotavená příroda. Místo hojně navštěvované místními, turisty i školními výpravami, zároveň však ohrožené plánovanou výstavbou logistického parku, který by měl začínat přibližně v místě, odkud je pořízena tato fotografie.
Foto Karin Lednická*

Nabídka již vydaných audioknih

www.radioteka.cz

Jak dlouho trvá válka po tom, co skončí?

Navždy, pokud jí člověk prošel. Ptejme se spíše, jak může zaplnit prázdnotu po zavražděných blízkých nebo po uneseném dítěti. Čím bude zahánět vzpomínky na děsivý teror Němců nebo nechtěnou tělesnou lásku Rusů. Někdo všechno zamkne na dno duše a ráno co ráno si namlouvá, že co bylo, bylo, teď je prostě třeba jít dál. Jiný se nechá zahltit žalem, další přetaví prožité v nenávist. A ještě jiný ve víru, že to bude právě on, kdo pomůže vytvořit nový, lepší svět.

Jak dlouho trvá, než člověk přijde o iluze?

Tím déle, oč horoucněji se k nim upínal. Možná začne váhat při prvních soudružských podlostech, možná prozře až poté, co kvůli zběsilému plnění plánu začnou umírat lidé a následný monstrproces přenese vinu na ty, kteří se nesmyslné honbě za tunami uhlí snažili zabránit. Pak už bude záležet jen na něm, jestli zahořkne, uchýlí se k prospěchářství, nebo se pokusí znovu nalézt společnou řeč s těmi, kteří věděli (nebo přinejmenším tušili) od samého začátku.

Jak dlouho trvá, než člověk uteče do rezignace?

Dokud nezjistí, že už mu zbyla vůle a síla jen na to, aby se uzavřel do čtyř zdí vlastního života. Tam si může zpočátku nalhávat, že na něj vnější svět nedosáhne, pokud zásadně neporušuje jeho pravidla. Aby nakonec zjistil, že právě v této úvaze se dopustil největšího omylu.

A jak dlouho trvá, než se ztratí dvacetitisícové město?